Notă asupra traducerii. Convenții

Probleme de traducere

(1) Sursa traducerii. Traducerea se bazează pe ediția din 2012 a cărții, care deschide colecția *Oxford Studies in Diachronic and Historical Linguistics*, coordonată de Adam Ledgeway și Ian Roberts. Foarte bun cunoscător al limbii române, autorul a verificat integral traducerea și a fost de acord cu sugestiile propuse de traducători, care privesc detalii despre structura și istoria limbii române.

(2) Bibliografia. Bibliografia a fost, pe de o parte, *revizuită* și *actualizată*, o serie dintre lucrările citate de autor în ediția din 2012 fiind încă în stadiul de manuscris, și, pe de altă parte, *îmbogățită* cu unele titluri intrate în atenția autorului după apariția cărții sau sugerate de traducători.

(3) Glotonime. Pentru traducerea în limba română a denumirilor limbilor, ale dialectelor și ale graiurilor romanice a fost folosită în principal *Enciclopedia limbilor romanice* (ELiR 1989); sporadic, unele glotonime se regăsesc în lucrări de specialitate recente sau în dicționare generale sau specializate. Propunerile de denumiri românești pentru varietăți pentru care nu a fost identificat un echivalent românesc le aparțin traducătorilor.

(4) Terminologie. În ce privește terminologia, procesul de traducere a vizat, pe de o parte, găsirea celui mai apropiat echivalent[2] pentru conceptele și termenii englezești utilizați de autor, și pe de altă parte, crearea de termeni românești noi care să reflecte inovațiile descriptive, metodologice și conceptuale din domeniul lingvisticii. Câteva concepte bine împământenite care circulă cu denumirea englezească în bibliografia internațională (de exemplu, engl. *Left Branch Condition*) au fost păstrate

[2] Au fost folosite mai ales lucrările de autoritate recente: ELR (2001), DSL (2005), GALR (2005/2008), GBLR (2010/2016).

BDD-B263-02 © 2012; 2017 Oxford University Press; Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.87 (2026-11-09 10:13:15 UTC)

ca atare, explicându-se însă, în general la prima utilizare, sensul acestora. În afara conținutului propriu-zis al cărții, unul dintre obiectivele traducerii este și îmbogățirea și actualizarea terminologiei lingvistice românești.

(5) Materialul lingvistic latinesc. Exemplele latinești au fost traduse urmând originalul latinesc și traducerea (în engleză) propusă de autor; ulterior, traducerile și glosele exemplelor latinești au fost verificate de dr. Ștefan Coleriu, specialist în filologie clasică al Institutului de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti" al Academiei Române. Știut fiind faptul că traducerile literare se îndepărtează – din punct de vedere strict lingvistic – în grade diferite de textul-sursă, s-a evitat folosirea traducerilor românești din autorii latini (în situațiile în care există traduceri), întrucât materialul latinesc este valorificat în această carte din punct de vedere strict lingvistic, nu literar, cultural ori istoric.

(6) Abrevirile din glose. Pentru a respecta caracterul uniform al sistemului de glosare internațional bazat pe convențiile de glosare Leipzig (vezi *infra* pentru detalii), dar și pentru a stimula adoptarea acestui sistem în lucrările românești de lingvistică, au fost păstrate în cea mai mare parte abrevierile internaționale. O serie de adaptări au fost efectuate, fie în situația în care abrevierea bazată pe termenul englezesc este complet netransparentă pentru cititorul român (de exemplu, PLPF în originalul englezesc, care glosează englezescul *pluperfect* 'mai-mult-ca-perfect', a fost adaptat ca MMCP; PST în originalul englezesc, care glosează englezescul *past* 'trecut', a fost adaptat ca TCT), fie în situația în care abrevierea corespunzătoare termenului englezesc are o formă cu alte conotații sau neelegantă în limba română (de exemplu, PRS în originalul englezesc, care glosează englezescul *present* 'prezent', a fost adaptat ca PRZ).

Convenții

(1) Numerotarea exemplelor. În corpul textului, exemplele se numerotează continuu cu cifre arabe începând cu (1); numerotarea se reia în fiecare capitol. Exemplele din notele de subsol se numerotează cu cifre romane de rând (i, ii, iii, iv...); numerotarea se reia la fiecare notă de subsol.

(2) Trimiterile interne. Trimiterile interne se marchează prin simbolul §.

(3) Abrevierea glotonimelor complexe. Pentru glotonimele complexe se folosesc abrevieri compuse: de exemplu, franceza veche se abreviază ca fr.v. Din acest motiv, unele glotonime par a nu se regăsi în lista abrevierilor de la începutul cărții.

BDD-B263-02 © 2012; 2017 Oxford University Press; Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.87 (2026-11-09 10:13:15 UTC)

(4) Convenții de glosare a exemplelor. În versiunea englezească a fost adoptat sistemul de glosare interliniară bazată pe segmentarea morfemelor propus de școala de tipologie lingvistică de la Leipzig[3]. Sistemul de la Leipzig a fost adoptat și adaptat în traducerea noastră. În acest sistem, lectura exemplelor se face pe trei niveluri: rândul 1 constituie materialul de limbă propriu-zis, rândul 2 constituie glosarea interliniară bazată pe segmentarea morfemelor, aliniată cu elementul pe care îl glosează, iar rândul 3 constituie traducerea exemplelor. Prin convenție, în rândul de glosare, elemente lexicale se redau cu caractere de rând, iar elementele funcționale de redau prin glose cu caractere CAPITĂLUȚE. De pildă, în exemplul (1a) din capitolul 1, reprodus aici, latinescul *omnes* este glosat prin „toți.NOM.PL". Traducerea este marcată prin ghilimele simple ‘’. În funcție de necesitățile de aliniere a gloselor, sursa exemplului (pentru fragmente de limbă preluate din autori clasici) este indicată fie la sfârșitul rândului 1, fie la sfârșitul rândului 3 (ca în exemplul de față).

(1a) omnes ante uos **consules** **senatui** PARUERUNT
toți.NOM.PL înainte voi consul.NOM.PL senat.DAT dădură.ascultare
‘toți consulii de dinaintea voastră au dat ascultare senatului’
(lat., Cic. *Red. sen.* 17)

Glosarea nu este exhaustivă, ci satisface necesitățile imediate de înțelegere a fenomenului lingvistic în discuție, ilustrat prin exemplu.

Mulțumiri

Traducătorii își exprimă recunoștința față de autorul cărții, profesorul Adam Ledgeway, care a colaborat foarte strâns cu echipa în toate fazele traducerii și care a asigurat și revizia finală a manuscrisului românesc, față de doamna profesoară Gabriela Pană Dindelegan, care a scris postfața ediției românești a cărții, față de acad. Marius Sala și de doamna cercetător Marina Rădulescu Sala, care au susținut cu entuziasm proiectul traducerii și au asigurat legătura cu casa editorială, față de doamna Irina Popa și de domnul Vlad Popa de la Editura Univers Enciclopedic GOLD, care au primit publicarea traducerii românești la editura pe care o păstoresc, față de Ștefania Costea, care s-a alăturat echipei și a participat la întocmirea indexului, și față de dr. Julia Steer de la Oxford University

[3] Vezi, pentru detalii, https://www.eva.mpg.de/lingua/pdf/Glossing-Rules.pdf (ultima consultare: iulie 2017).

BDD-B263-02 © 2012; 2017 Oxford University Press; Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.87 (2026-11-09 10:13:15 UTC)

Press, pentru sprijinul prompt și competent în asigurarea copyrightului pentru traducere.

Lucrări citate

DSL 2005 – Angela Bidu-Vrănceanu, Cristina Călărașu, Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, Mihaela Mancaș, Gabriela Pană Dindelegan (2005). *Dicționar de științe ale limbii*. București: Nemira.

ELiR 1989 – Marius Sala (coord.), Mioara Avram, Jana Balacciu-Matei, Alexandra Cuniță, I. Fischer, Christian Ionescu, Coman Lupu, Sebastiana Popescu-Fischer, Sanda Reinheimer Rîpeanu, Marius Sala, Oana Sălișteanu-Cristea, Ion Toma, Mariana Tuțescu, Laura Vasiliu, Ioana Vintilă-Rădulescu (1989). *Enciclopedia limbilor romanice*. București: Editura Științifică și Enciclopedică.

ELR 2001 – Marius Sala (coord.), Mioara Avram, Jana Balacciu-Matei, I. Fischer, Ion Gheție, Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, Aurora Pețan, Marius Sala, Camelia Stan, Andra Șerbănescu, Mirela Theodorescu, Ion Toma, Domnița Tomescu, Laura Vasiliu, Ioana Vintilă-Rădulescu, Rodica Zafiu (1989). *Enciclopedia limbii române*. București: Univers Enciclopedic.

GALR 2005/2008 – Valeria Guțu Romalo (coord.), Raluca Brăescu, Elena Carabulea, Fulvia Ciobanu, Blanca Croitor, Laurența Dascălu Jinga, Andreea Dinică, Mihaela Gheorghe, Adriana Gorăscu, Valeria Guțu Romalo, Dana Manea, Margareta Manu Magda, Isabela Nedelcu, Gabriela Pană Dindelegan, Magdalena Popescu-Marin, Marina Rădulescu Sala, Camelia Stan, Domnița Tomescu, Andra Vasilescu, Ileana Vântu, Rodica Zafiu (2005/2008). *Gramatica limbii române.* Vol. I: *Cuvântul*, vol. II: *Enunțul*. București: Editura Academiei Române.

GBLR 2010/2016 – Gabriela Pană Dindelegan (coord.), Adina Dragomirescu, Isabela Nedelcu, Alexandru Nicolae, Gabriela Pană Dindelegan, Marina Rădulescu Sala, Rodica Zafiu (2010/2016). *Gramatica de bază a limbii române*. București: Univers Enciclopedic GOLD.

Traducătorii

BDD-B263-02 © 2012; 2017 Oxford University Press; Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.87 (2026-11-09 10:13:15 UTC)